

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XII.

V Ljubljani 24. listopada 1859.

List 24.

Marija moja pomoč.

Se vihar skušnjav mi v sercu vname,
Grešno poželenje oživi.
Dušni mir, veselje sladko vzame.
Duh otožin v vojski že slabi:
Berž k Marii pribežim.
In pri nji pomoč dobim.

Me storjeni greh zlo obtežuje,
Vest serdita ojstro me svari,
Satan pa le zvito zapeljuje.
Grehe zamolčevati me uči:
Berž k Marii pribežim.
In pri nji pomoč dobim.

Oh, za greh se moram pokoriti,
Saj pravica Božja tirja to!
V dobrim vedno stanoviten biti,
Duh voljan je, slabo pa meso:
Berž k Marii pribežim.
In pri nji pomoč dobim.

Je nesreča huda me zadela,
Več del' premoženja je ob tla;
Smert nemila moje ljube vzela.
Nimam več prijatla zvestiga:
Berž k Marii pribežim.
In pri nji pomoč dobim.

Mi bolezin huda moč uzame,
Na mertvaško post'ljo verže me;
Se že smert nemila bližat' jame,
Božje sodbe silno bojim se:
Berž k Marii pribežim.
In pri nji pomoč dobim.

V vsih nadlogah toraj in težavah,
Ki pogosto revno truplo tarejo;
V vsih nevarnostih ino skušnjavah,
Ki mi dušo nadležujejo,
Berž k Marii pribežim.
In pri nji pomoč dobim.

Burja.

Vraže.

(Konec.)

Kadar človek ni v Božjo voljo zadosti vdan, ali ima prešlabe zapopadke od dobrotljive previdnosti Božje, mu je vsaka nesreča, bolezen in kakoršna koli zopernost silo pretéžka in iše se je znebiti kakor koli bi bilo mogoče; torej sega tudi po praznih vražah in slepilih, da bi hudo pregnal, ki ga tare in stiska. Bog, Bog naj bo tvoje zaupanje, — On, in pa pomočki, ktere je Bog odkazal! Bog ti je bolezen ali drugo težavo ali poslal ali pa pripustil; on ti jo zamore tudi odvzeti ali zljajšati, ako je Njemu v čast in tebi v korist. Gorjé tebi, ako išeš pomoči po temnih potih, ktere niso Božje! Kdor po mraku lazi, pade v jamo ali pa zveri v zobé; pošten kristjan pa le to dela, kar je prav pred Bogam. „Gospod je moj pomočnik in moj varh, moje serce je v Njega upalo in bilo mi je pomagano,“ je rekel David (psalm 27, 7). Tudi tebi bo pomagano, ako bo tvoje serce v Gospoda upalo; če ne, pa ne.

Ako se ti tedaj kak pomoček v potrebi svetuje, ne zapaj prehitro; prevdari poprej dobro, če niso morebiti vraže. Velikrat se nar svetejši imena, tudi še nar svetejši reči v vraže obračajo; torej je v malokteri reči tako potrebno se s svojim duhovnam posvetovati, kakor tukaj. Dostikrat se svete reči iz cerkev, iz pokopališa izmikajo in v vraže obračajo. S svetimi rečmi se mora sveto delati, jih je dolžnost spoštovati; ne pa v vraže obračati. Tudi so velikrat prav lepe molitve, prenapolnjene s križi in svetimi imeni v vraže obračane.

Hudobni ljudje, ki denara išejo ali pa sveto vero sovražijo, si vraže izmišljujejo in z njimi nespremišljene ljudi slepe. Taki goljufi vraže silo prijazno oblečejo in pravijo: To je od tega in tega papeža poterjeno, na svitlo dano; nekimu mnihu se je bilo to in to dogodilo; neki duhoven je imel to le prikazin in veliko enaciga. Večidel ti hudodelniki z vražami tudi velike obljube in žuganja sklenejo; kdor bo to rabil, de ne bo pogubljen, de se te in te nesreče ne bodo njemu pri hiši in na potu zgodile; ali de ima strašno velik greh, kdor tega ne bo naprej razširjal itd. S tacimi izmišljarijami hudovoljni ljudje lahko celo sveto vero v slabo ime pripravijo, ker ji take reči pritikajo, ki se njeni čistosti in svetosti ne spodobijo.

Vraže so hčere nevere. Ker je nekdanje malikovanje pregnano, iše pa pekel si z vražami svoje kraljestvo na zemlji vterdovati. Ali te hčere bodo zopet izkotile nejevero; zakaj kristjan čiste vere si gotovo vraž ne izmišljuje, in kdor vraže pase, je sovražnik svete vere. Vsaka pregreha se pa rada zakriva, skriva, lepo dela; tako tudi vraže.

Bolnik se izgovarja, de si pomaga kakor si more, in poskuša, kar misli, de bi mu pomagalo, se znebiti bolezn, ki mu je tolikanj pritezna. Je pa gotova resnica, ko bi kdo z enim samim greham zamogel ves svet pogina obvarovati, bi mu to ne bilo dopušeno, in sv. Janez Zlatoust pravi: „Nar bližnjiši po svetih marternikih so tisti, kteri so pripravljeni rajši umreti, kakor pa de bi se hotli z napačnim pomočkam bolezn znebiti.“ — Nikar tedaj ne reci: „Sej vender le pomaga.“ Jez pa ti rečem. „Sej si vender le ti v škodi!“ Kje si v stanu od hudobniga pomočka v resnici rešenje pričakovati, — od take reči, ki Boga žali? Kakor je vraža le laž in slepilo, tako tudi pomoč, ki jo vraža obeta. Bog sam ti zamore tako pomagati, de bo za čas in za večnost za te prav. Hudoba in hudobni človek pa le na tvojo nesrečo prežita, in zmoteni človek te zmoti in oslepi; kakor je sam zmoten in osleparjen. —

Pa praviš morebiti: Sej „s ta-hudim“ nočem nič opraviti imeti, Bog me tega vari! Če nočeš „s ta-hudim“ nič opraviti imeti, zakaj pa „ta-hudiga dela delaš?“ Tvoje dela kažejo, s čim imaš opraviti.

Kar morebiti enacih vraž kod potikaš ali hraniš, oddaj jih svojimu duhovnimu pastirju, de se ne razširjajo. Nekteri imajo stare reči, ki jih imenujejo „žegne,“ pa so vender vraže in jih z veliko skerbljivostjo svojim naslednikom

in mlajšim zročujejo, de bi se kje ne zgubile. Zakaj take reči skrivate? Če so poštene, se vam ni treba bati jih duhovnam skazati, ne bodo vas zato grajali; če so pa grešne, ste dolžni jih pokazati, de se odpravijo. Tisti „cegelčki,“ bukvice od „Kolomanoviga žegna,“ prečudno močnih „rimskih maš,“ mnogotere „zagovarjanja“ itd. so take reči, ki hišo skrunijo, v kateri se potikajo, in žegen odnašajo in ne prinašajo. Tudi dostikrat enake in mnogotere vraže napravijo strašno dušno škodo. Zgledi bodo to bolj pojasnili.

Stara vdova je bila nevarno bolna. Njena kersanska hči jo opominja, naj skerbi, de svete zakramente prejme; ona pa je rekla, de to ni treba. — Hči poprosi soseda, naj ji on pomaga bolno pregovoriti, de se dá prevediti. Vdova pa je tudi njemu rekla smehljajoč: „Ne bojte se, ne bom še umerla. Sej kukovica mi je prerokovala, de bom še dvajset let živela. „Vražni ljudje si namreč še toliko kot življenja prilastujejo, kolikorkrat zaporedama slišijo kukovico, zapeti. — Ker je bilo le hujši, gre vendar hči po duhovna, tode stara, ko je duhoven prišel, se ni več kaj dosti zavedila in je svoj pot klicala: „Kukovica, kukovica!“ — Tako je umerla brez sv. zakramentov.

V dolini zdoljniga Ina na Tirolskim kmetu več živčēt zbolí. Precej naznani živinski hlapec, de je živini narejeno. Kmet ga vpraša, če kako pomoč ve? Hlapčon skrivnostno odgovori, de pač nekaj vé, de bo pa eno kravo življenje stalo in se mora prav natihama opraviti. Pred hlevnim pragom, reče, se mora globoka jama izkopati, naj slabši krava iz hleva zvezati in vanjo vreči, ji dolg nož — nar bolj globoko ko se more — v vamp zabosti in ga notri pustiti, potlej spet jama s perstjo zasuti in tako kravo živo pokopati! Kmet v to privoli in nar bolj bolna krava je mogla tako neusmiljeno poginiti. — Ta strašna divjačnost pa se je vendar kmalo zvedila in živinski zdravnik, ki je to reč na tanko preiskal, je našel, de je živina le zavoljo hlapčeve zanikarnosti bolehala. Bil je namreč žganjčar in gerd ponočnjak ter je skerb pri živini zanemarjal. Kmet in hlapec sta dobila za to trinostvo zasluženo plačilo, in od tistiga časa je vraža od pogajanja in narejanja pri živini na Tiroljskim precej pešala; — je je pa za to na Krajskim več. (Primeri: W. Hausen, der gute Christ.)

Srečna hiša.

Tam pri zeleni mizi v veliki sobi sedi sedem mož. Oblečeni so resnobno; resnobniši še so njih obrazi. Vsi so zamisljeni in molče. Kaj je to? Kaj bi radi zvedili! Komu bi radi odgovorili? Prijatelj! povém ti, nič posebniga ni. Zastavili so si namreč vprašanje: Ktera hiša je naj boljši, in ktera družina je naj srečniši. Pri nas bi vsak otrok vedil odgovoriti, da tista hiša, tista družina, tista soseska, tista država je naj boljši in naj srečniši, kjer se spolnuje deset Božjih zapoved. Tode ti možje od deset Božjih zapoved nikdar nič slišali niso; in če so tudi od Božjih zapoved kej slišali, saj od Jezusa nič vedili niso. Zadeli so jo pa vendar le dobro. Poslušajmo, kako se njih 6 odgovarja.

Oglasi se prvi, ki mu je bilo ime Solon in pravi: Tista hiša je naj boljši in naj srečniši, pri kateri ni nič krivično pridobljeniga, kjer pri hranjenji ni nobene nezaupnosti in pri potrebnih stroških ni ne opotavljanja ne kesanja. Drugi je bil Bia; on reče: Kjer se gospodar doma radovoljno obnaša, kakor vpričo družih ljudi in drugot zavolj zapoved. Tal pa, ki je bil tretji na versti, se oglasi: Kjer se gospodarju naj več počitka privoši. Četerti, Kleobul, je pa tē misli: Kjer gospodarja bolj ljubijo, kot se ga bojé. Pitak, šesti, pa modruje: Kjer se ne najde preobilnosti, in se ne pogrēša nič potrebniga. Sedmi, ki so mu djali Kilon, pa reče: Tista hiša je naj bolj srečna, ki je podobna mestu, kjer vlada moder kralj.

Kristjanje smo in vender smemo vse z dobro vestjo podpisati, kar so govorili ti ajdovski modrijani. Podkrižam precej besede perviga, ki pravi, da v srečni hiši mora biti vse pošteno pridobljeno, in da premoženje se mora rabiti pametno, brez vse skoposti in zapravljivosti. Resnica, da le v takih hišah je stanovitna sreča, ki ima svoje premoženje pridobljeno pošteno, po pravičnih potih, je jasna ko beli dan. Nasproti je pa tudi gotovo, da hiše, ki imajo soje premoženje pridobljeno z zvijačami, odertijo, goljufijo, tatvino; hiše, kjer se zavoljo skoposti otrokam dobre izreje in poslam zdraviga živeža in potrebniga počitka ne pervoši, ne obstanejo dolgo bogate. Pač marsikdo, če ima le dvajset let in zdrav um, bi vedil ktere tacih zdaj revnih, nesrečnih hiš, ki so bile pred nekej leti bogate, pa so tudi smerdele po odertii in družih krivicah?

In nima li prav tudi Bia, ki pravi, de v srečni hiši se mora gospodar domá sam od sebe, radovoljno, ako ga tudi nihče ne vidi, tako vesti, kakor se vede drugot zavolj ljudi, zavolj dobriga imena in družih vzrokov. Pač srečna bi bila nektera nesrečna hiša, ko bi bila gospodar in gospodinja doma tista, kakor sta drugot! Ali Bogu se smili, de nekteri možje, žene, gospodarji, gospodinje so drugot tako sladkih besedi, tako pohlevniga serca, tako ponižniga vedenja, tako polni skerbi za hišo, de bi jih človek res menil angele otrokam, poslam in Tobije zakonskim družetam. Ali kako debelo bi gledal, ko bi šel z njimi v hišo, bi se skrivaje stisnil za kak vogel, in bi naenkrat zaslišel, kako germi in treska iz tistiga pohlevniga in krotkiga oblaka: bi slišal kako robanči, psova in kolne tisti sladki jezik; bi čutil, kaka nevolja in togota je pri sercu in v sercu tistiga skerbigniga očeta in pridne matere.

Tal je pa rekel, da tista hiša je srečna in dobra, kjer se gospodarju pervoši naj več počitka. Kdo vlada v taki hiši? Odgovorim: ljubezen; ljubezen, ki si rada tuje breme na ramo naloži; ljubezen, ki rada reče: Dajte! bom nesel pa jaz; dajte! bom pospravila pa jaz. Kjer se dela tako, se višimu, to je, gospodarju naj več počitka pervoši; kjer se tako dela, se živi lahko, srečno veselo. Tega nobeden pameten tajil ne bo. Kako pa, kjer sleheren sleherni delo drugimu kaže? Kako, kjer se izgovarja sleheren zavolj sleherniga dela, da ni njegova dolžnost? Kako, kjer naklada sleheren sleherni križ na družiga? V taki hiši ni obdelana nikdar nobena reč: ne prav, ne o pravim času; v taki hiši je polno križev in težáv, ker ne vedo, ali prav za prav vediti nočejo, da križi se odpravijo, če jih eden drugimu raz rame jemljemo; množijo se pa, če jih eden drugimu na ramo nakladamo.

Resnico je govoril tudi Kleobul, ki terdi, da sreča je tam, kjer je več ljubezni kakor strahú. Zakaj? Zato ker ljubezen je močnejši kakor strah; ljubezen gre vselej in povsod s človekam. Strah pa je veliko slabši, gré le tje s človekam, kamor doseže palica, ali kjer je sprednikovo oko. Kjer se ni bati ne šibe, ne svarjenja, ne družih zlegov, tam strah nič ne opravi. Koliko je žen, otrok, hlapčev in dékel, ki so pridni, vsi vneti, kadar jih opazuje oko hišniga očeta. Če jih pa nobeden ne vidi, tudi ne boš vidil pri njih nič strahú, nič pridnosti, nič spoštovanja.

Gotovo so srečne tudi tiste hiše, ki so po mislih Pitakovih. Misli, da tista hiša je srečna, kjer ni ne nasutiga bogastva, in se ne pogrēša tudi nič potrebniga, je bil tudi Salomon kralj, ker prosil je: „Varuj me (Gospod) beraštva; ne dajaj mi pa tudi bogastva ne. Dodeli mi, kar mi je potrebniga za življenje! Zakaj pač prosi tako? Poslušaj, kaj odgovori: „Da bi v sitosti — ne tajil in ne rekel: Kdo je Gospod? ali pa da bi razkačen zavolj revšine po krivim ne prisegal.“ Te besede razjasnujejo Pitakovo misel in poterdijo, da navadno v hiši bogatinov ni sreče. — Pa tudi ne v hiši beračev. Zakaj ne? Pogledj napred kakošni so radi bogati! Oni so dostikrat ošabni, napuhnjeni prevzetniv mislih, željah,

besedah in djanji, posebno pa v izreji otrok. Ako se ti ljudje vidijo le kolicke povzdignjene, bodi si zavolj nekterih mošenj srebra in zlata, bodi si zavolj dveh ali treh oralov sveta, bodi si zavolj bele zidane hiše ali zavolj kej družiga, oni oslepljeni in napuhnjeni zavolj tega bogastva, ko bi ga rajši imenoval „revšino,“ redijo svoje otroke po meščansko, po gosposko. Oče in mati sama zase se še morebiti malo sramujeta, ločiti se od družih sosedov v besedi in obleki, ali Korliček in Johan'ca bi se že ne imela za bogata kmetiška otroka, ko bi kmetiškiga očeta in kmetiške matere ne klicala „ata in mama.“ Z zmehkuženim ata, mama je pa tudi le prerada mehkužna preokušena reja sklenjena. In kaj bom imenoval tako bogato hišo tudi srečno? Ji mar hočem berž veselo pesem zapeti? Ali se ne zbirajo nad tako hišo že oblaki, iz katerih bo vdarila strela? Otroci dorasejo, dorašeni pa bi radi ravno tako lepo oblečeni hodili, ravno tako dobro jedli, ravno tako pohajkovali, kakor so bili vajeni v otročjih letih. Če mošnje še niso spraznjene, ni treba dolgo na to čakati; kmalo bodo rekli: Kam je prišel pri ti hiši denar? Take otroke veseli ženitev in možitev. Je še kej tolarjev pri hiši, se bodo že kam spravili; če pa srebro nima več sledu, so pač nastavljeni, so pač na prodaj; ali kdo mara za take? Bogati ne, ker oni hočejo z ženo ali možem vred tudi denarja dovolj; ljudje srednjiga premoženja tudi ne, ker oni hočejo imeti delavne roke in želodec, ki prekuhuje kmetiško jed. Kaj de je nasledek vsiga tega, skušnja le prevečkrat uči. — Prav je imel modrijan, ki ni imenoval hiše srečne zavolj bogastva, prav pa tudi, ko meni de v hiši, de bo srečna, naj se ne pogreša, kar je potrebna, ker silna revšina je marskterimu v padee. Beraštvo zapelje človeka v laži, krive prisege, nevošljivost, nehvaležnost, nezaupnost in v pozabljenje svoje človeške cene. Ne bom pravil, kako so nekteri berači zvitni, de bi si pridobili več in boljših darov; ne bom razkladal, kako pisano gledajo, če je dobil drugi več kosec kruha; ne bom dokazoval, kako je nehvaležno njih serce, če ravno usta pravijo: „Bog lonaj!“ — le to me pri njih premišljevanji prav v serce bode, da nekteri skorej popolnoma pozabijo na svojo človeško ceno, visokost in imenitnost. Ljudje v takih hišah menijo mnogokrat, da so zaverženi, od Boga pozabljeni. Na svetu nobene veljave nimajo, na dušno veljavo pa pozabijo. Oj, ko bi se splazil kdo v tihim večeru v tako hišo, kjer ni žive vere, kako marsikaj grenkiga bi slisal in žalostniga vidil. Se vé, da močnodušni kristjan bi bil tudi zadovoljn v tacih stiskah; ali kako redke so močne duše, ki jih ne pripogne terpljenje, in ne prevzdigne sreča! Vender ker je tako odmenjeno na zemlji, de so zmiraj srečni in nesrečni, bogati in revni, nas kersanski nauk natanko uči, kako naj se vsakteri v svojim stanu obnaša in živi, de bo prav za dušo in telo, za čas in za večnost. Bogastvo ima svoje spotikljeje, ubožnost brez njih ni; vender pa je gotovo, de je nizki, ubožni stan kersanskimu življenju prav primerin, in se je v njem nar ložej zveličati, ker si ga je bila nar svetejši deržina, ki je bila kdej na zemlji, izvolila, in je toliko radovoljnih naslednikov med svetniki imela.

Kilonu je pa srečna in dobra hiša, ki je podobna mestu, kjer vlada moder kralj. Kako pa vlada moder kralj? Milostljivo, ojstro, pravično, skerbno, previdno. Po svoji milosti in pravici nobenimu ne naklada prevelicih butar in pretežkih, ampak le toliko, kolikor more in zamore vsak nositi; po svoji ojstrosti ne prizanaša ne hudodelnikom, kar so kazni vredni, in ne spregleduje napak tudi ljubljencam, ampak vselej z živim železom zge, kadar se bolezen drugače ozdraviti ne da; po njegovi skerblijivosti in previdnosti se ne pogrešajo naprave za učenost in umetnost, pa tudi se priprav ne manjka za čase nevarnosti: vojske, lakote, bolezni, in druge nadloge. Enako milo, pravično, ojstro, skerbno in previdno mora vladati tudi gospodar svojo hišo. Znati mora poterpeti s svojimi podložnimi; znati mora pa tudi šibo v roke vzeti. Delo mora med svojo družino razdeliti; vediti

pa tudi, kaj in koliko vsakteri premore. Skerbeti mora, da rastejo podložni v kersanskim nauku in družih potrebnih vednostih; skerbeti mora pa tudi za potrebne reči, ki se ne potrebujejo slehern čas in ki se v posebnih priložnostih težko pogrešajo. Taka hiša je potem za vse pripravljena. Za srečo in nesrečo, zdravje in bolezen, dobro in hudo letino, vročino in mraz. Kako se bo godilo hiši, ki ima nasprotniga gospodarja? Kako se bo godilo hiši, kjer gospodar zeleno pšenico popije, že predivo v svoj trebuh stlači, vse o nepriležnim času prodaja, in še o nepriležnim kupuje? Spomladi bo pri taki hiši vse prazno; v naj hušim delu bojo imeli naj slabši živež, o mrazu ne bo gorke obleke, o snegu ne bo čevljev, v boleznih ne bo postlie. Pameten gospodar je podoben modrimu kralju in njegova hiša je podobna srečnimu mestu. Komu bo pa podobna hiša nespametniga, pijaniga gospodarja? Vanjo stopi, in vidil boš! Vsaka hiša, vsaka soseska, vsaka deržava pa, naj imajo še tako umno sestavljene postave, ji bodo le malo pomagale, ako nimajo Božje podlage.

Po vsim tem pa je srečna le tista hiša, kjer se na tanko po Jezusovi veri živi.

A. P.

Odpeljanje papeža Pija VII. iz Rima.

(Dalje.)

„Okoli 8 (po laškim številu, to je, ob 4 zjutraj) je bil odhod iz Rima v Toškano, in so menjali konje na prvih poštah. Na obrazih malo ljudi, ki smo jih srečevali, se je bralo, de jim je ta pogled obudil nar večji pretresenje in žalost. V Monterossi je bilo pred vrati veliko žen; ko so svetiga Očeta spoznale, kako so bili v vozu obdani od žandarmov z golimi sabljami kakor jetnik odpeljeni, so posnemale serčno milovanje unih žen v Jeruzalemu (Luk. 23, 27), se na persi terkale, jokale, roke proti vozu stegovale in klicale: „Svetiga Očeta nam bodo odpeljali!“ Pri tem pogledu sva bila globoko ginjena; nar hušji pa je bilo, de se je general Radet bal, v krajih, ker je veliko ljudi, bi utegnil hrup vstati, ko bi vidili papeža tako odpejavati, in je Njih svetost nagovoril, naj v vozu zagrinjala razpnejo, de jih množice ne bodo spazile, ko se memo peljejo. Z veliko vdanostjo so sv. Oče v to privolili, in tako sva dalje popotvala, v vozu zaklenjena ob urah nar bolj zgeče vročine v malim serpanu na Laškim, skorej brez zraka ali sapa. Ob 12 sv. Oče željo razodenejo, de bi kaj vžili, in general Radet reče na hrib Viterbo skorej nar pustim kraji pred poštno hišo ustaviti. Tamkaj v edini stanici, kjer komej de je bila stara, na pol razpadla, z umazanim per-tam pokrita miza — edina v hiši —, tamkej se je papež usedel in eno jajce jedel. In neutegama se je težavno nadaljno popotvanje v strašni vročini nastopilo. Proti večeru čuti papež žejo, ker je pa v celi ravnini, kodar smo se peljali, ni bilo hiše, de bi bili vode prosili, je uni strazni mojster Kordini v steklenico natocil studenčnice, ki je ob potu tekla in jo je dal sv. Očetu, ki se jim je prav dobra zdela.“

„Čez 19 ur nar bolj utrudljiviga popotvanja za papeža, ki mi je velikrat rekel, de veliko terpi, pridemo proti 3 ponoči (ob 11 zvečer po našim) na hrib Radikofani, in ondi v slabi gostivnici ostanemo. Nisva imela obleke za spremeno, in sva mogla to obdržati, ki sva jo na sebi imela in je bila vsa premočena od potu, se je pa od merzlīga zraka, kakor je ondi poleti, na nama posušila. Odkazali so sv. Očetu malo stanico, meni pa kamro zraven, pred vrati so bili žandarmi. V svojim kardinalskim oblacilu, v mozeti in roketu (koretli), kakor sim bil, sim pomagat dekli pripravljati posteljo Njih svetosti in mizo za večerjo, ktera je bila prav priprosta. Sv. Oče, ki sim jim stregeti, so me k mizi k sebi povabili. Med jedjo sim skušal, kakor poprej vso pot, serce papezevo vedro ohraniti in bito tisti zvesti sluzabnik, ki je po besedah sv. Duha ob času zetve kakor

snežni hlad, in duha svojiga Gospoda v pokoji ohrani (Preg. 25, 13). Pri vsih nakazni žugajočih temnih mislih na prihodnost, ki so se mi pred oči stavile, mi je Gospod ohranil mojo jasnost in natorno nagnjenje do šale, de me je še tisti večer, berž ko smo bili v Radikofani dospeli, general zahvalil; rekel je namreč, de je velikrat papeža slišal smejati se pri mojih govorjenji. V tih stiskah mi je dvojno serčnost dajala misel, de je mene Božja previdnost izvolila, de naj bodem Simon Cerenejčan zlahtnemu preganjanemu velikimu mašniku. Po večerji so se sv. Oče, kakor so bili oblečeni, vlegli na slabo terdo posteljo, jest pa sim se podal v kamro, ki so mi jo bili odkazali. . . Tudi jest sim se vlegel v svojim kardinalskim oblačilu na terdo arovnico, in tako se je dokončal 6. mal. serpana, spomina vredin dan v mojim življenji, in ki je v mojo dušo, kakor tudi v duše vsih dobrih katoličanov vlil veliko bolečino in britkost.“

„Ni pa papež dal nar manjšiga znamnja, in tudi ne besede spregovoril, kar bi bilo kako kesanje razodevalo zavolj serčniga ravnanja zoper Napoleona in francosko vlado; temveč je naznanoval pogumnost in močnodušnost, de sim le stermit. Vedno je govoril z vladarsko dostojnostjo k Radet-u, kterikrat celo z glasam nejevolje in ojstrosti, kakoršna njemu ni bila lastna, de sim spodobno prosil, naj se nekoliko vmiri in zopet sprejme lastnijo svoje pohlevnosti in voljnosti.“

„Vernimo se k nadaljnimu popotvanju. Kakor je bilo lahko previditi, spanje te noči ni bilo ne dolgo ne mirno. Komej se je dan zaznal, hitim v bližnjo stanico papeževo. Napadla ga je bila majhna merzlica. . . General Radet, ki je bil dobil prav zeterjeno povelje, papeža še tisti večer pripeljati v Certozo (kartajzarski samostan) pri Florenci, je hotel po zajuterku odriniti. Temu nasproti pa so sveti Oče stanovitno in živo napovedali, de ne bodo od tod popotvali, dokler njih služabniki in drugi za njimi ne pridejo, ki so dobili privoljenje jim nasledvati. Vzrok temu so postavili, ker čisto nobene reči seboj nimajo in se bojé, de jih uni ne bodo dotekli, ako več dni zaporedama dalje popotvamo. Imel sim srečo, se z generalam prijazno pogovoriti, ki je omahoval med ukazi, ki jih je bil dobil, de naj hiti, in med željami, sv. Očetu ne bolečine delati in jih ne žaliti.“

(Dalje.)

Drugi list iz Skadar-a

do v. č. O. Jožefa Stevani-a, iz Jezusove družbe v Feldkirhu od njegoviga brata v. č. O. Kajetana.

Predragi brat!

Zdaj zdaj bodo tukaj sveti velikonočni prazniki: Vam vošim srečo iz celiga serca, in prosim prehvaljeniga Jezusa in Njegovo Božjo Mater, de naj Vas v tih tako lepih dnevih kakor nikoli oblagodarita z vsakterimi nebeskimi dobrotami. Jez sim bil zmiraj in sim še vselej v nar boljšim zdravji. To je prvi post, v kterim sim se skoz in skoz ob olji postil, kakor je tukaj pri Albanezih navada; tudi ob nedeljah se jedó le terdo postne jedi. En sam krat na dan jem, kakor je tukaj navada; in ob tem enkratnim jedilu vzamem le en krožnik oparjeniga kruha in kaciga sočivja za salato, vender sim veliko bolj močan in zdrav kot sim bil na Laškim. Sama misel na taki 40danski post mi je strah delala, de ne bom mogel preterpeti, zdaj pa mi je še všeč, in ko bi mogel, bi se hotel ob samim kruhu in vodi postiti. Tukaj je zdaj za vse čas pokore, tode velik je razloček med turškim in našim postam. Oni začenjajo o mladi luni v sušcu post, ki terpi trideset dni in ga imenujejo r a m a z a n; v pripravlanje na neke svoje praznike, imenovane B a i r a m, so pričeli nekak post 4. t. m. Náte nekaj tega, kar počenjajo. V nedeljo zvečer so z višave na terdnjavi z več topovi dali znamenje vsim mestu, de se post začne. Po streljanji iz kanón so turki po vsim mestu streljali iz pušk, in pa skorej vso noč. Po dnevi vsi turki, veliki in mali

ne gredó iz hiše brez dolge palice; čez dan hodijo pogosto k reki se umivat in žebrajo molitve; ves ljubi dan čisto nič ne jedó. Ob solnčnim zahodu se vsak dan s terdnjave vstrelí s kanono, in od tega trenutka pa do jutranje zarje smejo po vsim mestu jesti; vso noč čujejo, pojedajo, igrajo, po mestu krožijo, v mošeje hodijo, molijo po pokopališih itd. Ko jutro nastane, gredo nekaj malo úr spat. Zdaj so mirni in nič ne storé kristjanam; pred malo leti pa je bil ta čas nar nevarniši. S postam po dnevi in z nezmernostjo po noči so bili turki čmerni in omotični so dostikrat kristjane zaničevali in velikrat so se morije dogodile.

Prostost v veri napredva od dné do dné. Poslednji pustni dan je bil pokopan angleški poročnik, kterimu sim do zadnjiga trenutka pomoč skazoval. Ta dan je bil prava zmagovina za vero. Na velikim bazaru (tergu) so zaperli prodajalnice, de so za pogrebam šli; bilo je nezmerno veliko ljudi; napravili so dolgo pobožno procesijo noseč naprej drevo križa in Križaniga in pogosto so zvonili z velikim zvoncam, kar se poprej nikoli ni smelo. Pričujoči so bili 3 drugi poročniki s svojimi zadevnimi vradniki, vsi v obilnosti. Še več pa je, de so k sprehodu in pokopu priše deželске in vojaške gospostva turške vlade. Sam paša v velikim semajnici (uniformi) z vsimi turškimi tukaj bivajočimi vojaki je bil prišel. Šel je sprevod po poglavitnih potih in nalaš so daljši ovinek naredili. Vsi mestni duhovni so na ves glas ponavljaje peli „miserere“ in „de profundis“ in vsaki odstavek se je verstil z revnim glasam tambúr (bobnov) turških vojakov. Mil. škof je na prostim polji po škofovo opravljal bilje, ko je bil tamkej pričujoč paša z vsim ljudstvom in vsi turki, ki so bili k pogrebu prišli. Nato se na novo začne slovesna prosesija in nesó merliča na pokopališe, ki je precej deleč od cerkvene trate. Tamkej je po dokončanih navadnih molitvah za mertve govoril pašev dragoman žalni govor v hvalo ranjeiga, potem so vsi soldati vse po eden in eden šli mem merliča in vsaki je nad njim vstrelil v znamenje poslednjiga vojaškiga pozdrava, na to so tudi paša in poročniki vsaki nekoliko zemlje vergli nanj. Glej! oni, ki so bili do pred tremi ali štirim leti nar hujši preganjavci kristjanov, se zdaj pridružujejo, de bi slovesnost naj slovesniših opravil še zvikšali. Bog daj, de bi se čezdalje bolj pripravljali, sprejeti našo sveto vero. — B o d i v a vedno sklenjena v naj svetejših sercih Jezusa in Marije, in ne jenjajva moliti eden za drugiga, zlasti za milost, de bi zamogla stanovitno do smerti svoj sveti poklic dopolnovati, in rezno hoditi po poti svetosti, kakor je Bogú nar bolj dopadljivo.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Zahvaljeno nedeljo so imeli v šenklavški cerkvi zahvalno duhovno opravilo, de se je olepšanje stoljne cerkve srečno dokončalo. S skerbljivostjo prečastitiga korarja in mestniga fajmoštra gospoda Jožefa Zupana in z radodarnostjo ljubljanskih mestujanov so kapitèle nad stebri krog in krog po cerkvi in arabeske na stropu nad velikim altarjem pozlatili, stebre rudečkasto, drugo steno pa belkasto marmorirali, kar je več tavžent gld. stalo in cerkveno lepoto zlo povikšalo.

Iz Ljubljane. Pretečeno nedeljo je bilo sklepno opravilo nove dodelane cerkve v ternovskim predmestji v Ljubljani; blagoslovljen je bil namreč novi velik altar in tabernakelj. Posvečevavne opravilo se je začelo ob 9, prečastitljivi korar in dekan gospod Jožef Zupan so med dosti obilnim spremstvom po blagoslovljeni soli in vodi z veliko slovesnostjo in prav ginljivo blagoslovljevali zaporedama: tabernakelj, britko martro, potem izrezane podobe na altarji: sv. Jožefa, sv. Janeza Ev., ss. Coharija in Elizabeto. Velika malana podoba sv. Janeza Kerstnika je bila pa že pred sto leti blagoslovljena in zdaj le nekoliko očišena; je pa skorej kakor nova in prav dobro delo slovečiga

mojstra Mencingerja. Po blagoslovu so bili ss. Zakramenti v obhodu na veliki altar in v novi tabernakelj preneseni.

O ti priliki so na koru pevci peli naslednjo pesmico:

Nova cerkev se vzdiguje,
Vsa dodelana je zdaj;
Že altar se posvečuje:
Hvaljen Bog bod' vekomaj!
Ta kraj smo si mi zvolili,
Tukaj bomo vsi hodili,
Te, Bog! molit in častit,
Tvoje milosti prosit.

Kako veljk' altar se světi,
Tabernakelj lesketa,
Cerkev vsa je v rajskim cveti.
Nova je in zala vsa,
Jezus naš bo tu prebival,
V tabernakeljnu počival,
Božji žegen čez nas lil,
In solzice nam sušil.

Srečne roke, ki dajale,
Ste za cerkev blažen dar,
Kar ste za Boga dar'vale,
Zgub'lo se ne bo nikdar:
Božje Jagnje vse plačuje,
Sveti Janez povračuje,
Kar se dá za Božjo čast,
In Njegovi cerkvi v rast.

Vi pa rodovine stare,
Prebivavci čislani,
Vsi ljudje ternovske fare
V novi cerkvi združeni!
Dans glasove povzdignite,
In Bogú se zahvalite
Za današnji srečni dan,
Ker zdaj trud je dokončan.

V naslednjim cerkvenim ogovoru so prečastitljivi gospod blagosloviljavec prav ginljivo opomnili, kako je bila ta nova cerkev, zdaj z vsim naj potrebnim lepo previdena, še pred 4 leti, ko so jo blagoslovljevali, še brez altarjev, brez križeviga pota, samo podoba sv. Janeza je bila na mestu velikega altarja, tudi en zvonik je bil še prazen. Nadalje so govorili posamezno od svetnikov na velikim altarji in pojasnili, kako imenitni je tabernakelj. Veliko sv. mašo med slovesnim spremstvom so nato imeli prečastiti korar in semeniški vodja, gospod Janez Novak. Popoldne o poli štirih so v. č. gosp. Peter Urh, šentjakopski duhovni pomočnik, v slovesni pridigi razlagali tri nar večje čudeže, ki se godé v Božji hiši, kazaje na kerstni kamen, spovednico in tabernakelj, in po litanijah je bila zahvaljena pesem za Božjo milost, ki je tako očitno vladala nad tem bogoljubnim delam. Pri vsih 3 cerkvenih opravilih je bilo darovanje ali ofer, pri katerim je neutrudna ljubljanska dobrotnost blizo 300 gld. položila na altar Gospodov; streljanje in godba je zviševalo slovesnosti, ktere so posebno povzdignili tudi čč. gg. bogoslovci z izverstnim petjem. Odveč je, v misel jemati, de je bilo prav veliko bogoljubnih vernih iz vsih stanov zbranih pri tih prelepah opravilih.

Ako se ozrimo še na cerkev, se od vsih strani sliši glas, kako je vse lepo, izverstno in soglasno; veliki altar in tabernakelj je z vsim drugim vred v prijaznim bizantinskim zlogu, in tabernakelj ima še to prednost, de je od vsih strani očesu prav prijazen in dopadljiv. Moramo pa s posebno pohvalo omeniti, ako so bili Ljubljanci pri zidanji cerkve sploh in neprenehama silo dobrotni, de se je ta lepa in nar večiga čisla vredna miločutnost še prav posebno za veliki altar in tabernakelj pokazala, tako de je veliki altar že čisto splačan, ko je sicer cerkveniga dolga še med 4 in 5 tavžent gld. Marsikterikrat je angel prinesel dar za stanovanje gospodovo, de se ni vedilo od kod; samo od noviga leta so v. č. gosp. fajmošter 5000 goldinarjev plačali za cerkev in njene potrebe. Pač lepe roke, ki privošijo lepe darove Bogú in Njegovi hiši. Zanesti se je, de blagi dobrotniki in dobrotnice tudi odsihmal te lepe Božje hiše ne bodo pozabili, dokler ne bo do čistiga splačana, in de dobí

še drugih reči, ki se pogrešajo; manjka ji namreč še orgelj, sakristijne naprave, ene spovednice in nove strehe na kerstni kamen v cerkvenim zlogu. — Ta prelepa Božja hiša je tedaj zdaj po pglavitnim dodelana, z njo so si njen visokocastiti fajmošter gospod Franc Karun, sami Ljubljanci, v Ljubljani nar lepsi spomin postavili in Njih ime bo blagrovano, dokler bo cerkev stala, — z njimi pa tudi cerkveni predniki, patroni, farmani, dobrotniki in sedanja Ljubljana sploh, ktera je s tem umetalnim in bogoljubnim delam zapisala, kakošen cerkven duh je vladal v njenim naročji ob tem času, številka nad: 55.000 gld. radovoljnih darov za eno samo Božjo hišo v petih letih to dovoljno dokazuje. Slava beli Ljubljani! Čast in poštenje tudi podobarju g. Tomcu.

Iz Tersta. Verla Danica! Bilo je 7. tega mesca, ko okoli pol devete ure zjutraj v naši stoljni cerkvi dva moža v klopi pred oltarjem svetiga Justa klečita in molita. Mlajši je bil v sivi vojaški plaš zavit, pajdaš pa, kakor po navadi govorimo, civilno oblečen. Po precej dolgi molitvi se vzdigneta, in oltar svetiga Justa prav zvesto nekoliko časa ogledujeta in jo po tem iz cerkve odrineta. Bila sta pa Njih svitlost nadvojvoda Ferdinand Maks, brat presvitliga cesarja, in pa grof Bombelles.

Imenovani lepi oltar je bil letas v Benetkah izgotovljen in sicer na stroške Terzažcanov v hvalezni spomin, ker je dobrotljivi gospod Bog milostljivo obvaroval Njih svitlost, ki so 7. listopada 1855 s tem, de se je bil Njih konj splasil, raz voz tako terdo na tla padli, de se dolgo kar zavedili niso, in je tako mestu za vse koristno in dobro vnetiga visokiga podpornika, tukajšnjim ubogim pa nenadomestljiviga dobrotnika ohranil.

Ta oltar, ki je, kakor kaj mični kip svetiga Justa, ves iz marmorja izrezan, so milostivi škof Jernej v dan svetiga Volbenka posvetili in so na njem prvi dar svete maše Vsigamočnemu opravili. Ravno tako so tudi Njih milost dozdej vsako leto 7. listopada v zgoraj rečeni spomin na oltarji svetiga Justa maševali in nato zahvaljeno pesem opravili. Sploh vselej so bili pričujoči temu opravilu vikšiga dušniga pastirja predsednik in udje mestniga zbora, zraven njih pa tudi mnogo pobožnih mestjanov.

Opomnimo še, de so v poprejšnjim oltarji škrinjce z ostanki sv. Justa, sv. Cenua in svete Justine, za katire ni nihce znal, se vzdane najšle; za naprej pa bodo po ukazu milostiviga škofa ti blaženi ostanki tako v novi oltar postavljeni, de se bodo lahko viditi zamogli.

Še eno drugo vam sporočimo, in ta je, de smo 17. tega mesca, kakor redko, tako lep pogreb imeli. Ne le samo zavolj vremena, ki bi bilo naj lepšimu spomladnemu dnevu čast delalo, in ne de bi djali zavoljo brezštevilne množice, ki je ali za pogrebam šla, ali pa nad njem svoje oči pasla, ne zavolj neprešetih luči, ki bi bile lahko noč v dan spreobrnile, temuč zavoljo osebe, ki se je spremila na božjo njivo. Bila pa je Konštancija, vdova pokojniga viteza Tadeja Rajerja, mnoga poštovaniga visiga tergovca, ali de jo še lepše in pa po zaslužku imenujemo, „nepozabljena Tabita terzaških ubožcov in nadložnih, ki je v 90. letu svojiga življenja v Bogu zaspala. Kaj lep je bil, kakor smo rekli, ta pogreb, ali njegov naj lepsi kinč so bile vender le hvaležne solzice, ki so se kakor zlahtni biseri po mnogih in mnogih licih cedile. Zato pa rečemo: „Blagor jim, ki v Gospodu umerjejo, ker njih dela jih sledijo.“ (Skriv. razod. 14. 13.); in pa: „Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli.“ (Mat. 5. 7.).

Zadnjič vam še povemo, de spremenljivo vreme nam je prineslo bolezní; med drugimi sta neutegama za mertvudam umerla v saboto dva človeka, mlad zdravnik, ki je ravno [pri bolniku bil, in pa letin gospod, ko se je v nedeljo v stoljni cerkvi svetiga Justa „Asperges“ zapelo. Bog jima daj večni mir in pokoj!

Od sv. križa v ipavski dolini. V naši rajski, od silne burje le preveč nadlegovani dolini, je tudi druga burja,

nevarni ples zlo zlo v navadi. Le dve leti je, kar ga je goriska okrajna gosposka nekoliko omejila, slava Ji! de ni sploh pripušen, kadar se kaka cerkvena slovesnost obhaja, n. p. ob nedeljah, ko so popolnoma odpustiki po celi nadškofiji, ali v kaki fari posebej; ali se god cerkveniga patrona, žegnovanje vseh cerkv, ali zahvaljena nedelja obhaja; ampak le v nedeljo po omenjeni slovesnosti. Pa tudi to ne pomaga dosti.

Svet hoče noreti! Letas, ko nas je Bog z ojstrimi šibami tepel, s kervavo vojsko, z grozovito suso, je bil ples potihni. Tode komaj je Oče nebeski po neprenehanih prošnjah sibo za tram ōjal, pa ne zlomil, se je ples ravno v kriški fari zopet začel.

Po rozenkranski tisto nedeljo je mogel nadomestiti v vasi P., ker rozenkransko nedeljo ni privoljeno; in to je druge vnelo, de jih zvesto posnemajo. V nedeljo pred godam vseh Svetnikov se v kriški fari z veliko slovesnostjo „zahvaljena nedelja“ obhaja, o kateri ples ni pripušen. De bi se pa saj ne opustil, stopijo mladenči dveh vasi pred srenjsko predništvo in prosijo oblasti za prihodnjo nedeljo. Ker je pa vendar le preveč, eno nedeljo v dvéh vaseh ene fare plesati, češ, de se ga ne more vsa mladost vdeležiti; kaj se zgodi? Oblast za ples se dene na dražbo! Namesti 2 goldinarjev pride na 14½ gold., ter zmagali so mladenči vasi C. Navada je, de se ples že v saboto večer plesavcam in plesavkam s streljanjem iz možnarjev naznani. Devetnajsta nedelja po binkoštih se približa in od farne cerkve brez vednosti duhovniga pastirja izposojeni možnarji v saboto večer ples naznanjajo.

In glej! kaj se zgodi? Možnar počí, odskoči in od delec stojeciga 24 letniga, se vé de tudi za ples namenjeniga mladenca v obraz zadene, mu lice odterga, tako silo de znak na tla telebi! Vse se prestraši, ostermi, nobeden ne pomaga, le oče mladenčev pristopi, hudo ranjeniga sina vsiga kervaviga vzdigne in domú nese.

Omenjeno nedeljo se duhovni pastir, nič od te nesreče ne vedoč, z lece zoper ples oestro oestro oglasi in vernim v živo v spomin kliče šibe Božje, s kterimi nas je Bog tepel in se tepe, ki se je celo poletje prosilo, de nas je usmiljena Bog uslišal! in šibe odvernil; de nas pa zdaj že čez en mesec s strašnimi plohami kaznuje, tako, de se še to malo, kar je suši ostalo, in po pohlevnim dežji oživelo, spraviti ne more, de nam torej huda lakota proti, de gorjé staršem in vsim, ki ples zagovarjajo in mu roko deržé, de besedi sv. pisma, sv. očakov in matere katoliške cerkve vendar le zbrisati ne bodo mogli. — Tode vse je bilo le „glas vpijociga v pušavi.“

Plesalo se je vendar le, in ker je celi dan in celo noc dež kakor iz škafa lil, ter se ni moglo plesati na „brigarju,“ pod milim nebam postavljenim (tako se imenuje tukaj iz dilj narejeno kolo, na kterim se sinovi in hčere naše doline kakor fertavke verte, in ktero se z veliko častjo od vasi do vasi prevazeva), se je norelo pa v kerčmi. — Ranjeni mladenec pa vedno v medleveci leži in več besedice ne spregovori. In glej! ravno osem dni po ti nesreči, v saboto pred poldne, mili glas zvonov z zvonika vsim naznani, de ranjeni mladenec je na sodbo Božjo poklican! Šel je ne-spovedan, brez sv. popotnice, le s sv. oljem pomaziljen v neznanu večnost! zakaj nobene besede ni bilo od njega več slišati. Oče, mati, trije bratje in sestra žaljujejo po mladenecu. — Kdo bi ne mislil, de ta nesreča bo mladost prestrasila, zmodrila: — tode vse zastonj! Preteklo nedeljo, 21. po Binkoštih, se je moglo tudi v K. na hudičevim kolesu vrteti.

Bogú se usmili. Taki tumpasti bertusi delajo tedaj kakor ob vesoljnim potopu: — ostudna terdovratnost! Vr. Kriški.

Iz Gorice 18. nov. —rl— Pri vsej zadergi, v kteri se sedaj nas sv. Oče papež Piji IX. znajdejo, mora vendar vsakiga pridniga katolicana v sereu veseliti, ko bere ali

sliši, kako de po vsih škofijah pravoverni otroci svoje roke povzdigujejo in v Bogá takorekoč kličejo: Oče nebeski, reši nam Očeta na zemlji, osramoti svoje in njegove sovražnike! — Tudi naš. mil. knez in nadškof so pretekle dni zavkazali, da naj se pri vsaki daritvi sv. maše molitev za papeža in ob nedeljah in zapovedanih praznikih tudi očitno z ljudstvom združeno trije očenaši in česenasimarije s primerno molitvo obmolijo.

Pravda o našim gluhonemim judu je, hvala Bogu! tudi dokončana. Visoko ministerstvo je določilo, de mladi jud zamore brez daljne overe keršen biti. Nasiga gluho-mutca je to naznanilo močno razveselilo, kakor vse dobro-misleče kristjane, kterim ni vsaka vera: turška, judovska, kitajska, luterška itd. dobra in zveličavna, ampak le keršansko-katoliška, ktera nam pravo pct v svete nebesa kaže in sveti. — Slišim, de bo o božičnih praznikih keršen.

Z Nemškiga. R. Ni sicer dogma vse in pečat, kar temu ali unimu dopisovavcu spod peresa priteče, in njegove povzeme veljajo, kolikor vrednosti in gotovosti imajo resnice, s kterih je svoje verstice posnel; — vsakodobne obraze sveta in njegove dogodbe po vsih platéh s pravim in bistrim očesam ogledati, njih sklepanje s pretečenostjo in prihodnostjo natanko uznnavati, in ne po lastnih mikih in stikih časovo kolovozje čertati, je dopisovavcu blažena naloga in dolžnost, on je zgodovinar v majhni obliki; vire dogodb zasledovati, njih podobo razkazovati, njih tek in detnost kolikor je mogoče človeškemu očesu obrisovati, je časnikova namemba, praviga branja namen.

Zgodovinske kovačnice redba je sicer v oblasti premodriga Vladarja sveta, ali vendar utegne zdrava pamet poleg natornih po vsakdanji skušnji uterjenih resnic gotoviti, de iz gerdih virov še gerjih izvirkov zdrave in tečne pijace ne morejo zajemati ne zdanji ne prihodnji rodovi.

Ali naj z Dunaja kaj verstá napišem? Pa obdati bi jih mogel s črnim okviram. Ako se prederzmem, visoko dunajsko kopišče nekoliko razberskati in po volji razkriti pravotno obliko njegove slavljené olike, si moram svest biti stermogledniga očitanja; z neukretno mažo in pažo pa naših zadev zadelovati se mi resnično ne ljubi in nikamor ne kaže. — Menim, de ni treba opomniti, de naj se Dunaj devlje na tehtnico v njegovi pomenljivosti za vesoljno cesarstvo in potem naj se sodi njegova bolj domišljevana ko resnična blagota. Ne tajim sicer, de se med dunajskim ljudstvom, visokim in nizkim, še veliko vere in keršanskiga življenja najde, ali k temu ne morem zamolčati, de ravno to keršansko življenje na tukajšnje očitne zadeve kaj malo teži, in ravno tisti faktorji, ki z Dunaja segajo med druge narode, ravno oni so se keršanstva čisto znebili; in ne de bi se tukajšnja olikarija — prevreta popred v verskim duhu — ko drag dar razpošiljala po krogu dežel, se ravno una nar bolj povzdiguje čez keršanske resnice in cerkvene pravice; vednovečen boj je med njima, ali zmaga je tam, kjer je nar več prederznosti in vpitja, namreč na strani sedanje cerkvi in veri sovražne pseudo-olike. V kteri reči pa de se ta tudi za Nedunajčana pomenljiva olike verhúni, je vsakimu znano, namreč v časništvu. Ako pregledamo trumo tukajšnjih vsakoverstnih listov, se nam mora otožnosti oko skaliti. Opomnil sim že enkrat, de je naše periodiško časništvo skor zgolj v judovskih in njim prijaznih rokah; ti nas podučajo v vsakdanjih dogodbah in redbah svetá, in kdor vé, kako visoko sedanje judovstvo glavo nosi in kakšno oblast si je zbojevalo po vsih razmerah družbe in deržave, bo lahko spoznal, kakošen strup de ti sadeži judovske spreumetnije po svetu trosijo; kako skrunijo katolištvo in njegove naprave, kako spodkopujejo vse prave podlage človeške sreče in naprejtve, — zares mogočno zvito kardo, ki nenehama in nesramno naskakva zoper svetost in resnico, in vse, karkoli je večlovečenje živiga Boga človeštvu dobriga podarilo. *) Ni čuda toraj, de v naši dobi

*) Wiener Kirchenzeitung je polna enakih dokazov. Pis.

tolikanj kraljujeta kvar in laž, ni čuda, ako je nedavno glasoviti pridigar Patiss na Dunaji terdil, de memo sedanjiga preganjanja pravovernih in resničnih kristjanov kervave in grozovite preganjanja ob času Rimljanov kar zginejo, in de pri vsem tem to neusmiljeno zatiranje ne rodi prebivavcov za nebesa, ampak jetnike za pekel. Nejeverska močnejša rosi svoje oistre pušice na vse očitne spoznavce, ni čuda toraj, de to vnebovpijoče strahovanje toliko strahopetnežev in mlačnikov obrodi. To resnico nam je prav jasno dokazalo minulo praznovanje, na vekov veke imenovano Schillerfeier. Saj se vender ob nedeljah in praznikih — tudi ob delavnikih polnijo cerkveni prostori, in služba Božja ni ravno zapušena; v lepi in veliki cerkvi jezuitov glava pri glavi resnobne glase veljavnih in vnetih pridigarjev stanovitno in verno posluša, in tudi po družih mnogostevilnih cerkvah se beseda Božja ne zgublja pod visokim obokom, temuč se sprejemlje od mnogo spretnih sere itd.; in vender, kakor bi bila vsa katoliška zavednost iz dunajskiga ljudstva zginila, je razun Volksfreundoviga peresa edino le otožno molčanje in tiho žalovanje brezpametnemu vrišu nasproti se stavilo. Ne terdim ne preveč, ako rečem, kar veliko družih, de je na Dunaji katolištvo ob vnanjo moč in oblast, in de je cerkveno očitno veljavnost že davno spodnesla nekeršanska misel, brezbozna pisarija, brezvrčno življenje. Njena oblast ne sega čez cerkveno zidovje, njeno slušanje je le še vestno opravilo, v očitnosti se njena obstatev taji, za njene veleve se malokteri meni. Njena idealna — duševna moč, s katero naj v sercu in v djanji posamezniga katoličana, in nadalje vsake družbe in deržave gospoduje, se je pogubila in katolištvo velja v očitnih zadevah toliko, kolikor velja vplivna oseba, ki se katoliško zove, ko veljavna družba pa, kakoršna je katoliška cerkev v posebno imenitnem pomenu, s svojimi pravicami in enacimi prikladnostni je nehalo biti. Neverjetno ali resnično. Vsakdanja skušnja nam to vedno bolj spričuje. Iz te oterpenosti izvira tudi pomanjkanje katoliško-cerkvenih in političnih časnikov in nezmožnost bivajočih. Iz te neveljavnosti izbaja grozna poljubna oskrumba katoliške cerkve, preširno preziranje njenih zapoved itd. Na pr., ko se je v nedeljo pristransk vodotok v nar širjih dunajskih ulicah zidal in zasipal, de je baklarija s svojimi gledavci zložno pot imela, kdo je glas povzdignil zoper tako oskrunljivo početje? Ko se je Schillerjevi podobi stalo napravljalo v nedeljo, kdo je to grajal? Ko so okoli nekiga glediša sredi mesta v praznik vnebovzetja M. D. po odrih zidarji se umétvali, nosači se spenjali, kdo se je nad tem spotikal? itd. Ako se toraj vpričo večine katoliških prebivavcov katoliški prazniki tako spoštujejo, in se vender tacim gerdobnim početnikom očitna sodba ne upa in ne sme reči, ali moremo še govoriti od vnanje veljavnosti katoliške cerkve na Dunaji?

Nadalje: ko se je obhajal Sillerjev rojstni dan, ga je praznovalo tudi dunajsko vseučeliše — z delopustam in slovesnim govoram. In so ga memo jezikoslovcev praznovali pravoslavci — sit; in so ga praznovali modroslovci — stran mene; in so ga praznovali zgodovinarji — ne bod' jim škoda! in so ga praznovali še drugi in drugi in — bogoslovci! Temu djanju pa se čudnost ne more utajiti, če se tudi vsi svetovi in skladovi v króge ženo, če ga je tudi sila okolišin velevala, če ga je tudi druživnost svetovala; če so ga še taki in taki nagibi napeljali, naj se klatijo zvezdje, naj se ruši zemlja, — dunajski bogoslovci so praznovali Schillerjev rojstni dan in — mir je besedi. To djanje nam pojasnuje ponizno stopnjo bogoslovskiga učiliša med veljaki svetnih učnost, nam kaže, češ, de je bogoslovje nadležna priponka družih vednost, ne pa njih glava, ker so se iz njene oblasti že davno emancipirale: „Die Wissenschaft geht ihre eigenen Bahnen.“ Kaže, de je v njih družbi le še peto kolo, pravi Aschenbrödel po nemško. In to je zgolj resnica, ki jo je tudi inakoobzirna razmera bogoslovskiga proti drugim učilišem dozdej razodevala, sedanji akt pa slovesno poterdil.

Učnostniga voznika in vodnika so zad na soro posadili. In tolikanj bolj je bilo želeti, de bi bogoslovje s pametno nasprotvo — nedelopustno namreč, svojo čistost in postavnost branilo, in se hudourniku ne uklonilo, ker zdaj se le se nam njegovi nesrečni nameni pošastno reže. V zadnjim dopisu sim se ogibal besede „malikovanje,“ akoravno je bilo vse ravnanje njemu podobno; ako jo zdaj zapišca, jo ponovim le iz ust in peresa praznovavcov samih. De družih zgledov brez števila ne omenim; so to gole besede Ostd. Post.: „Er, der im protest. Glauben erzogen, sieht wie in einer vorwiegend katholischen Stadt alle Herzen an ihm hängen, an ihn glauben (vanj verujejo)!“ Item: Und es scheint mir nun die Hauptbedeutung der Schillerfeier in Wien zu sein: dass sich durch sie zum ersten Male der natürlichste, ursprünglichste, schönste und freudigste Kultus ausgesprochen hat: der Kultus des Genius (po slov. malika). Zatoraj čuj katoliški svet: Dunaj je malikoval, malikoval v pravim pomenu besede! Saj drugači biti ne more. Iz zdanjiga tvarinskiga zračja se je mogel duh povzdigniti, ali kam? Človeški duh ni zase vstvarjen, ampak za višji bitje — za Boga. Zatoraj je le naukarska nejevera mogoča (prav za prav se ta ne), djanjska pa nikakor ne, in kdor Boga ne časti, si malika umišli. Tedaj ne v prid estetike, ne v hvalo pesništva, ne v slavo pesnikovo, ne v obudo narodstva, ampak v pogin keršanstva se je rajalo in rojilo. Tako se novi svet sam v svojih varah berluzga in si domišljuje, de je vse vire modrosti popil.

Še en serčno zaželen sadež je ta ljuba prilika katoliškemu duhovstvu porodila. Olike se oponaša zopet z enim überwundenen Standpunkt - am. Pisal je Schiller gledišno igro, v kateri, ne bodi len! veliko škofov, celo nekoliko nun na gledišni oder zavleče. Nedoveršene igre hrepeneče ljudstvo še nikdar ni vidilo, zlasti, ker so imeli dozdej duhovni pravico — že iz natorne spoštljivosti — ne golajsanim biti po tistih deskah, po katerih slast in strast svoj ples uganjata. Ali „genius-u“ za ljubo se je tudi ta meja prekobacala; dvorsko gledišje je take in enake zastarane ozire iterum iterumque popustilo, in odslé, kakor se sladka nek časnik, bo ta prelaz vsim gledišem na zbir: Tedaj sta gledišje in altar bratovščino storila! Ali vedi svet, de si bo nevidni glavav sv. cerkve zmaševal svoje mazi-ljence, in gorje ti, kadar bo Pravica božja v serdu in jezi jela rahljati in stresati tečaje zemlje! Bodo pa ti mogočni duhovi kakor v poslednji stiski pobešali peruti in ferfetali kakor splasene ptice pod gromovitim nebam, kakor mi je še zdaj od zadnjic v spominu potepena hoja in klaverno vedenje nar hujsih likopivcov po Dunaji, de je mogel človek vkljub zadreg in nadlog nehoté časi se posmejati.

Evropa se je postarala! — marsikomu otožin zdihljej pribobni iz dna serca. Čudna omotica oblega duhove in kakor nezavedni se po pogubljenih kolobarjih vertinijo. Človeška družba potrebuje leka in rešitve; deržave pogresajo tal; edino rešilo — katolištvo — se pričujoče odganja, odguzano prezira. —

Razgled po keršanskim svetu.

Kerški škof Njih milost dr. Valentin so že 16 dekanij svoje v novo nastopljene škofije v 6 tednih obiskali. Povsod so imeli dogovore (konferencije) z duhovni zadevne dekanije, na sv. Ušarjih so tudi pridigali in po nekterih dekanijah očitno birmovali.

Hervaško. Po dopisu v „Katoliški list“ je ostrogonski korar Marka Krizin, ki se ima med svete pristeti, verjetno iz Krizevcov na Hervaškim, pisano je v Jamresiču: „Crisium — Krizevec — patria est Marei Crisini, Canonici Strigoniensis, qui pro defensione fidei Catholicae ab haereticis Cassoviae in superiori Hungaria palmam martirii obtinuit. Ad ejus sepulcrum in templo sanctinonialium S. Clarae Tirnaviae concentus angelicus persaepe auditus a fide dignis fertur.“

V Bedejevicah je imelo pretečeno leto mladenško semenišče 48 rejencov, kateri so se posebno lepo obnašali in so vsi v verno-nravnim obnašanju v izverstni red postavljeni.

V Benedkah je bil 4. t. m. sklep okrajniga cerkveniga zbora. Po zahvalni veliki sv. maši in slovesnim nagovorom videmskiga vikšiga škofa so bili v cerkvi zborni sklepi brani, potem ko je bilo ljudstvo iz nje odšlo, in opravila se je zahvalna pesem, naslednjic so molili navadne molitve za papeža, patriarha, škofe in Njih veličanstvo cesarja Franciška Jožefa, za katoliške poglavarje in vse verne, in prosili so Boga za blagoslov, de bi bil zbor v boljšanje duhovniga življenja kakor je namen sklepov.

— 14. t. m. so se beneški patrijarh proti Rimu podali, de bodo sv. Očetu sklepe bivšiga okrajniga cerkveniga zbora izročili.

Med drugimi so vsi ogerski škofje poslali do sv. Očeta milovavne pisma zastran žalostniga stanú cerkvene deržave in napadov na dedino sv. Petra.

Na Dunaji, kakor „Hlas“ piše, je čez osemdeset tavitent Čehov in Moravanov, skorej dvakrat toliko, kakor je v celim Bernu prebivavcov; in ako se pomisli obširnost cesarskiga mesta, je lahko razumeti, koliko se dá njih duhovnim potrebam v edini cerkvi vstreci.

V Olomovcu so 31. vinotoka knez vikši škof s korarji v pričo veliko duhovnov, c. k. zdravnikov in več mestjanov ogledovali kosti zveličaniga Janeza Sarkan-dra. Pravijo, de bodo nekaj malo svetinj v Rim poslali.

Laška. Škofje modeneške okrajine se v skupnim pismu do viteza Farini-a, ki ima zdaj deržavne berzde v roki, pritožujejo zoper naredbe, s katerimi se pod njegovo vlado cerkvene pravice žalijo, in naštevajo: zatrenje pobožniga reda in vzetje njegoviga premoženja brez cerkveniga privoljenja; vjetničenje več duhovnov, razberzdane časnike, ki zasramujejo namestnika Kristusoviga itd.

Rimsko. Iz mesta Rimini pripoveduje rimski časnik „Giornale di Roma,“ kako žalostin stan je tamkej zavolj punta. Naj imenujemo samo nektere reči. Neki puntarsk vojak se je prederznil samiga riminskiga škofa napasti, zasramovati in mu žugati; na to nesramnost se je ko bi trenil brez števila tih razuzdanežev krog škofijskiga dvora zgernilo, in že so se ljudje bali, de jim bodo škofa proč vlekli, kakor so že veliko cerkvam ti ostudneži duhovne očete pograbili in v ječe vlekli. Nadduhovna v Salduču so z zvezanimi rokami v ječo gnali. Pravijo, de veliko vojakov, ki jih slabo oblačijo in gerdo z njimi ravnajo, zapuša cerkvenoroparske puntarije. Nekteri zmed tacih so pri duhovnih milovšine prosili, in torej je na duhovne natolcovanje letelo, de ubeganje podpirajo. Tudi je čutiti, de si ubege izmišljujejo, de bi duhovne tolikanj ložej napadali, kakor pri duhovnim pastirji v Salduču, ki ni nikoli s kakim vojakom govoril. Zavolj tacih grozovitnost je ljudstvo v Romanji vse pobito in veliko jih deželo zapuša. Pri veliko farah ni nobeniga duhovna več, de bi maševal in ubogim bolnikom pot v sveti raj odpiral s ss. sakramenti. Samo v Urbino in Pesaro je pribežalo 24 duhovnov.

Sv. Očeta posebno tolažijo in pokrepčujejo v njih britkostih silno obilne milovavne pisma škofov in družih visokih gospodov in poglavarjev.

„Volksfreund-u“ pišejo iz Pariza, de ima francoska cesarica hudo vēst zavolj tega, kar se na Rimskim godi, in je cesarja vprašala, kaj de misli? Cesar de je žalostno in grenko odgovoril, de je težavno, kakor koli bi se hotla ta reč rešiti. Cesarica: „Med dvojnim Vam je izvoliti, med zgledam Karla Velikiga in Napoleona I. Ne mudite se, stopiti na papeževo stran.“ Cesar nato neki ni odgovoril, čez 3 dni pa de je cesarica z razveseljenim obrazam svojim gospem naznanila, de bo laška reč v kratkim novo lice dobila.

V Darmstadtu, kjer je med protestanškim prebivavstvom tudi 3000 katoličanov, od nekaj tednov tudi 3 usmiljene sestre ubogim bolnikom po mestu strežejo, jim perilo in živež nosijo. V tem mestu, kjer se tolikanj ponašajo z oliko in znašljivostjo (tolerancijo), pa morajo te nedolžne katoliške stvari veliko preganjanja in očitniga zasramovanja terpeti. — Ena sester gre neki dan po cesti k bolniku, in srečata jo dva gospoda z velikim psam. Ko sta „omikana“ gospoda nekaj stopinj naprej šla, podražita psa na sestro. Naj si misli kdo, v kakim strahu je bila uboga reva. „Sveta Marija, pomagaj mi!“ zakliče, se oberne k psu, in pes pozabi svoj serd in se prav krotko in priliznjeno sestri bliža. Sestra ga prijazno po glavi gladi in reče: „Tako, moj kuže, ti si bolj pametin kot tvoja gospodarja.“ — Pravijo pa, de je občinstvo že veliko bolj misel do sester kot je bilo. Desiravno so tukaj protestanške diakonise streznice, vender katoliške sestre kličejo ne le k revnim ampak tudi k bogatim protestantom za strežbo, in ne le od katoliških, ampak tudi od protestanških visokih in naj visjih gospodov milovšino dobivajo.

Belgijško. Zraven družih vikših pastirjev je tudi škof v Brügge-u pastirski list razpisal zavolj sv. Očeta in rimskih dogodb, kateri mora neki prav izverstin biti, ker časnik „Independance“ kaj močno nad njim vpije.

Portugalsko. V Rimu je v imenu papeža in portugalske vlade podpisana pogoja (konkordat), po kateri je poravnán razpor zavolj indijskiga patronata, in upajo, de bo s tem jenjalo tudi razkolništvo na Goa-nskim in po angleški Indii, ki je bilo zlo škodljivo razširjanju sv. vere.

Turško. Okrajina Avret-Hisarrki, ki šteje nekajih 30.000 greških nezedinjenih prebivavcov, se je pridružila katoliški Cerkvi. (Hlas.)

V Honolulu na sandviških otocih v Avstralii je bil 12. majinka t. l. zbor naj imenitniših katoličanov, kako bi z radovoljnimi zbirkami ohranili škofa in njegovo duhovstvo, k čimur je bil odbor odločen in blagajnik ali denarničar postavljen. — Ravno v tem je prinesla barka „Nelson“ 10 irskih devic presv. Serca Jezusoviga, perve nune za te otoke, ki se bodo s keršansko odrejo mladosti pečale. V slovesni procesii so jih spremili z barke v cerkev in so zahvalno pesem opravili za srečni prihod. Kraljica Ema je bila ravno na sprehodu, ko je procesija memo šla. Reče voz ustaviti, gre iz njega in hiti z družimi k opravilu v cerkev. —

Iz Avstralije naznanujejo, de se ondi 3 nove katoliške cerkve zidajo.

Duhovske zadeve.

V goriški nadškofii. Poslana sta za duh. pom. naslednja gospoda: Mart. Milost v Devin in Ant. Cibič v Kanal, g. Blaž Rijavie pa je postavljen za administratorja v Kanali.

V ljubljanski škofii. Šent-mihelska lokalija pri Žuženbergu je 6. u. m. razpisana, ker se je ondotni lokalist gosp. Anton Sevšek podal v pokoj. Umerl je 5. t. m. gosp. Matevž Arnol, fajmošter v pokoji. R. I. P.!

V teržaški škofii so naslednji vv. čč. gg. izvoljeni: Janez Breclnik fajm. za Hrušico; — Jožef Princ fajm. za Klanec; — Anton Turak farni dekan za Operto (Portole). G. Matevž Ziz, kurat v lazaretu v Terstu, je umerl. R. I. P.!

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. V.: Oboje se bo spolnilo. G. P. v R.: Nam je in bo prav ljubo, kakor pišete. V. č. g. K. v T.: Posebno hvala! G. g. L. S., B. in — i: Vse hvaležno prejeli prosimo še dalje, kadar kaj pod pero pride.